

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivataltak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8 Kór
Félévre	4
Negyedévre	2

Művelődési díjszabás szerint.

Határmegyén.

Gyftv. 1906. dec. 30.

Temetünk egy esztendőt. Egy lépéssel megint közelebb vagyunk a véghez, még sincs okunk sírni. Nehéz, küzdelmes volt ez az esztendő, melyre szemfedőt borítottunk. Vele együtt egy csomó letört reménységet, be nem teljesedett vágyat is elbántoltunk.

Csakhogy az esztendő örökre eltűnt, végleg elkongott a nagy mindenség óráján. Hivatását betöltötte. Mi azonban itt maradtunk megtört reményeinkkel, nem teljesült vágyainkkal, melyek ismételt felrajzanak, megújulnak és mi el nem csüggedve megint szorgosan ápoljuk őket, hogy majdan egy új év eltelle után még gazdagabb legyen lelkünk temetője.

Minden esztendővel egy darabot temetünk el emberi lényünkől és mégis reményeinknek, életünk virágainak, ápolása, s minden év letűntével bekövetkező hervadása egy egész emberi életen át tart. Nem rendít meg a hervadás, a pusztulás, mert a határmegyén újabb virágfakadás támad lelkünkben.

Csak amikor darabonként foszladozó, málladozó lényünk elérkezik a *legvégső-*

höz, akkor, ebben az utolsó percben ismerjük be, hogy mint hajótöröttek hagyjuk el az életküzdelem letaposott porondját, amely amnyi keserves könnyet, annyi hiábavaló verítéket, annyi párolgó vért nyelt el nyomtalanul.

Újak tapossák tovább a beitatott porondot s az élet tovább tombol s nem érzi a könny, a veríték, a vér vegyületeknek dermesztő szagát.

Tarka színekben ragyogó üvegdarabok halmazata kápráztatja a szegény halandót továbbra is. Pedig csak egy rugás kell s a csillogó üvegek szilánkokká roppannak.

Hányszor ismétlődik az emberi életben ez a kegyetlen rugás, amely reményeinket csillogó, kápráztató halmazát szét-hányja.

És mi nem csüggedünk akkor sem, hanem újból kezdjük a küzdelmet, ismét összeszedjük a szétgurult káprázatot, megint gondosan elraktározzuk s kezdjük a hamis csillogásban való gyönyörködést előről. Bele nem fáradunk ebbe a sziszifusi munkába egy egész életen át.

Mikor tehát egy esztendőt temetünk a maga keserűségeivel és csalódásaival, ne fogyatkozzék meg erőnk a jövődő küzdelemre sem.

Hiszen ezen a határmegyén ragyogóbb fényben áll előttünk életünk vezető csillaga: a *hit*.

Ez tartott fenn eddig is, ez adja erőt a jövőre is. Ez kíséri el az élet végéhez is s talán ekkor érezzük legjobban melegeit s vezetése mellett megkönnyebbülten hagyjuk el a csalódások rideg, földi mezejét, bizva és remélve, hogy új életet kezdünk, hol nem gyötörnek futó remények, betöltetlen vágyak.

Amint a halál órájában könnyedén váltunk meg e földi élettől egy jobb jövő reményében: úgy egy letűnt esztendő utolsó napján megkönnyebbülten mondunk búcsút az elmúlt időnek, amely csak hazudott nekünk s frissebben zöldülő reményekkel megyünk neki a kezdődő új éveknek.

A múlt és jövő határmegyéjén elhal a keserűség lelkünkben, a *bizalom*, a *hit* fölül el egész valóunkat. Kezdjük elől a küzdelmet s ne csökkenjen hitünk abban, hogy győzelemmel kerülünk ki.

A jövődőtt elburkoló vastag ködöt emberi örökkel hiába akarnók szétfoszlatni, hogy Jánusz arccal beleteleintsünk.

Ám a múlt már hátunk megelt van. Ezt ismerjük.

TÁRCA.

Magyar humanisták a XVI. században.

Az Irodalmi Társulat közgyűlésén felolvasta:
Péter János dr.

Ezelőtt néhány évvel Irodalmi Társulatunknak egyik gyűlésén voltam oly szerencsés, hogy megemlíkezhettem azon törekvekről, melyek nemzetünk élkelőbb szellemeit az Olaszországból kiinduló humanizmus befogadásakor foglalkoztatták. Főlemlítettem volt, minő részt vettek e mozgalom: tudományos meg költői törekvések felkarolásában Vitéz János, előbb váradi püspök, később esztergomi érsek, unokaöccse János Pannonius, de főleg maga a rendkívüli szellemű Mátyás király.

Mostani összejövetelünket arra használom fel, hogy ezen törekvések további fejlődését bemutassam. Oly hatalmas mozgalom, amilyent Vitéz János lángszelleme és Mátyás merész röpülésű királyi lelke teremtettek, bármennyire megváltoztak is a viszonyok, nem tűnhetett el máról-holnapra. Annál kevésbé, mivel Olaszországban az irányzat most még hatalmasabb

talán, mint a XV. században, sőt hódító útjában áthatol az Alpokon, hogy foglaló körülrá induljon.

Mátyás humanistái a dieső pártfogó halála után nagyrészt visszazállingóztak hazájukba, csupán Bonfini, Cynthius, Anconitanus és Milius álltak Ulászló szolgálatába. 1495. táján Schlecht János, Neideck György, Olmützi Ágoston, néhány évvel később Hassensteini Lobkovitz Bohusláv kerülnek H. Ulászló udvarába.

Még maga Ulászló sem volt érzékenyen a tudományok és a humanisták iránt, bár pártfogását Mátyáséval mérni nemesak nem lehet, de nem is szabad. Mikor hazánk trónját elnyerte, csehországi kancelláriájának most említt tagjai Magyarországra is követtek, ezek pedig humanisták, kik ápolják az irodalmat. (Tóth-Szabó S. Szatmári Gy. 282. l.)

Lobkovitz és Bábus nem győzték eléggé magasztalni a budai humanistákat, kik úgy tudományos eszmecseire, mint vig társas lakomák által oly szépen tudták a külömben lélekölő udvari szolgálatba kellemet és tudósokhoz illő szórakozást hozni.) 1497. nyarán Celtes Konrad,

1) Abel F. Magyarorsz. humanisták és a dunai tudós társ. 6. l.

maga is híres humanista, ki mindenütt társaságokat hozott létre, Sillorius András kíséretében megjelené Budán és Bécsben, megalakította a Sodalitas Litteraria Danubianát, melynek elnökevé újabb Vitéz János veszpremi püspököt, a bécsi püspökség adminisztrátorát választottak.

A társaságot Celtesnek nem sikerült Erdélyre kiterjesztenie, ami nem is volt nagy kár, mert a budai osztály sem hagyott maradandó nyomokat maga után. Működése csupán abból állott, hogy összejöveteleket rendeztek, melyeken bizonyára ők is azt tették, mit a bécsiek: „a görög symposionok példájára különféle tudományos kérdésekről vitakoztak, míg végre előbb vagy utóbb jól megrakott asztalnál és telt pohár mellett iparkodtak az élet gondjait elűzni.” (Abel id. m. 7. l.) A társaság meg ily kevésre menő működését sem folytatta 1511-nél tovább, mikor Olmützi Ágoston és Schlecht János Budáról eltávoztak. Azonban na ily kevés eredményt tudott is felmutatni, a magyar királyudvarát a külföld előtt jó hírbe hozták.

E társaságnak tagjai vagy a velük összeköttetésben állók részben idegenek, de vannak közöttük magyarországiak is. Igen nevezetes PISO Jakab. Nagybátyja költségén Olaszországban ta-

Ismerjük minden keserűségével és bajával egyetemben. De nem azért ismerjük, hogy elhanyagolt reményeink romjain keseregjünk kishitűen, hanem azért, hogy a mult tanulságain okulva, hitünket megacélozva, erősebb lélekkel, nagyobb kitartással, vágyaink fékezésével kezdjük meg az új esztendő.

Fékezzük meg vágyainkat jobban, dolgozzunk Isten nevében többet: akkor boldogabb lesz ez az új esztendő, mint az elmúlt volt.

Szent Pál erre a boldogságra így adja meg rövid utasítását:

„Öltözetek az Úr Jézus Krisztusba és a testet ne ápoljátok a kívánságok szerint!”

Kövessétek — meg lesz a boldog új esztendő!

Úgy legyen!

Az iparvédelem ügye.

Felolvasta **Risner Ödön** főgimn. tanár a gyefehérvári Iparvédegyesület dec. 9-én tartott tel. olvasó estélyén.

(Folyt. és vége.)

Sajnos, nálunk a több százados kötelek, a mely köztünk és Ausztria között fönnáll, gátolja még mindig az önálló vámterület kérdésének megoldását; tehát az önálló vámterületet kell sürgetnünk, ez könnyen érthető. De addig, míg azt elérhetjük, talán évek sora áll előttünk, s nekünk minden elvesztegetett perc drága pénzünkbe kerül.

Hogyan segítsünk hat magunkon? Egy mód van rá s ez a társadalomnak áll hatalmában; segíteni csak társadalmi úton lehet. Nem mulatságok kellene, a melyeken az elarusított levelezőlapok „Serie 145. vagy tudom is én hány” jelzéssel vannak ellátva; nem ülések, a melyeken elvégezzük, hogy majd máskor fogunk eredményesen határozni, nem sok szóbeszéd, csak

egy megfontoltan, komolyan adott szó, amelyet megtartunk: nem vásárolunk idegen gyártmányokat. Ha ezt megfogadjuk és megtartjuk, meg is fogjuk látni, hogy meg lesz az eredmény.

Csak akarnunk kell s a többi önként jö utána.

A társadalom már megindította a mozgalmat, amelynek kellő vezetés és kötelek kártás mellett eredményre kell vezetnie. A megalakult Védőegyesületnek első főcélja az, hogy minél több tagja legyen, akik valamennyien letegyék ezt a fogadalmat. Arról, hogy meg is tartassuk, a Védőegyesület maga igyekszik gondoskodni, de ebben is segítségére kell lennie a társadalomnak. Arra nem is érünk rá, sem mi, sem a kereskedők, hogy minden árucikknál számlát mutattassunk, amelyből meggyőződhetünk az áru magyar voltáról; de igen is követelhetjük a kereskedőtől a védőtábla alkalmazását, a visszaélést alaposan megnehezíti, mert ellenőrzés alá helyezi a kereskedőt, bíróságra kötelezi s honi árucikkeinek jegyzékét követeli tőle, amely útbaigazítja a vevőt is. Most ha szíriád is az elhatározásunk, hogy csak honi gyártmányokat vásároljunk, ki vagyunk szolgáltatva a kereskedőnek, aki erőlteti, hogy magyar gyártmányt ad; nekünk binnünk kell, mert nincs jogunk szavában kételkedni: pedig okunk lehet.

Könnyen lehet kényszeríteni társadalmi bajokkal a kereskedőt a védőtábla alkalmazására s ez elvgre kötelességünk is, ha önmagunk s a haza javát akarjuk. Kereskedőinknek rendelkezésre áll a Védőegyesület címtára, amelyből megtudhatjuk, milyen honi beszerzési forrásokból meríthetnek; hozzassanak magyar gyártmányt: adjanak árujegyzéket az Egyesület számára, hogy az kiadhassa nekik a védőtáblát. A helybeli fiók meglövőitainak lesz azután kötelességük, hogy a visszaélést megakadályozzák, vagy szükség esetén köztudomásúvá tegyék. Magunk pedig ne vásároljunk attól a kereskedőtől, aki a védőtáblát nem alkalmazza; mert az idegen cikkeket árusít, vagy pedig kötelezzük őket arra a helybeli fiók vezetőségének se-

gítségével, hogy meglévő raktárak fokozatos kiárusításánál a pótlást magyar gyáraktól szerezzék be. Első sorban a kereskedőknek kell az áldozatot meghozniok s ez, ha egyelőre nehéz is, nem lehetetlen. Attól a kötelezettségtől, a mely részükről valamely külföldi gyárral szemben fonnál, lassankint megszabadulhatnak, ha szolid alapon állanak, s új beszerzéseiket honi gyárakból eszközölhetik. Lehet, hogy ez a művelet áldozatot kíván tőlük, de ezt meg kell hozniok, mert máskülönben a hazafias társadalom elfordul tőlük, ami nekik sokkal többet kerülhet. Szerezzék be gyarmatáruikat Trieszt helyett Fiume át, ahol — hiába tagadják egyes kereskedőink — vannak olyan nagykereskedők, akik megadják nekik a szokásos kedvezményeket. Űveg, vas, bőr, posztóáruink legnagyobb része külföldről kerül be, pedig kiváló gyáraink vannak e nemekben. Itt van a szappangyár városunkban, de mi azért Sétich-t szappant keresünk és kapunk a kereskedésekből.

Kereskedőink miattunk kénytelenek perzsa szőnyeget, török shawit, brüsszeli csipkét, angol és francia bórart, csehüveget tartani, mert a hölgyközönség azt keresi. Asztalunkon prágai sódar, francia és svájci sajt, olasz, francia és spanyol borok, bajor és csehörök járjak; hát akkor miért tartson a kereskedő hazai készítményeket, ha azokat úgy sem vesszük, még ha versenyképesek is? Vagy miért tartson hazai dívtelkéket, mikor a hölgyek és urak nem veszik, mert nem viselik valamely külföldi városnak a nevét, amelyet ki sem tudnak mondani?

A társadalom, kereskedő és az iparos együttesen viheti az ügyet előbbre a hazafias cél felé, ha valamennyien belátjuk, hogy az eddig követelt út csakugyan az anyagi romlás örvényébe vezet. A kezdeményezés azonban a társadalom illeti és annak is a vezetőit, hangadóit. A magnások, előkelők, gazdagok, akiknek utánozja a társadalom többi rétege, tartoznak megkezdni az „új divatot”, mert nálunk csakis a divat tud gyorsan hódítani, akár okos, akár nem. Már pedig ez az új divat igazán bölcs lesz, ha jelszavává az ipari és gazdasági sovi-

nult, főképp Rómában. Hazatérvén Ulászló király követnek küldötte Rómába, hol Erasmusmal is megismerkedett, ki Ciceronianusában később azok között említi, kik Cicerót igyekeztek követni. II. Gyula és X. Leó pápák is használták követségekre Lengyelországba. 1515. elején ismét Magyarországra telepedik vissza, hol előbb Thurzó Elek nevelője, majd királyi titkár és II. Lajos nevelője. Aból szerint, Pápa Jakab csaknem az egyedüli erdélyi latin költő, ki jelentősebb munkákat hagyott hátra. Könyvtechnikájuk által kitűnő költeményeinek egy részét 1554-ben barátja Wernher adta ki Bécsben, a második része csak a XIX. század elején jelent meg. (Id. mű 85. l.)

Vitéz János veszprémi püspök, a bécsi püspökség adminisztrátora a társaság elnöke nemcsak kiváló jogtudós, hanem kiváló humanista, ki legalkalmasabb volt arra, hogy a budai és bécsi tudósok közt az összetartást épölje és fenntartsa.

Úgy ezen tudós társaságnak, mint általában minden tudományos lörekvésnek ebben az időben első sorban a papság volt a támogatója. Ezt könnyen meg is magyarázhatni. Már Olaszországban is a pápák, bíborosok, püspökök rendelkeznek leginkább a régi latin és görög remekírók föltámasztására, egyesek hatalmas összegeket áldoznak könyvtárak alapítására, görög művek lefordítására. Ha Vitéz J. és Mátyás halála után nem is akadtak többé oly kizáróla-

gos hívei az új iránynak, mint ők voltak, mind emellett példájuk nem maradt határtalan.

„E kor főpapjai túlyomólag külföldi, leginkább olasz főiskolákban nyerték kiképeztetésüket s tudomány- és művészszeretetük, melyet ott szívtak magukba, akkor sem szűnt meg, mikor hazajöttek visszatérve előkelő méltóságokra jutottak.” (Toth-Szabó P. Szatmári Gy. 283. l.)

Azon kor nagyjainak életét nem egy monographia író dolgozta fel, kiknek műveiből érdekes tudósításokat olvashatunk ezen tudománykedvelő főpapokról.

Így mindjárt Bakócz Tamás, II. Ulászlónak és utóbb fiának 25 éven át legbefolyásosabb tanácsadója, ha nem is tett szert krakkói, ferrarai, paduai iskolázása alatt oly eszéltságra, mint I. Pannonius, de mégis vonzódott az irányhoz. Ránk erdélyiekre azért is emlékeztet pályája kezdete, mivel 1470. táján hazakerülve Rangoni G. erdélyi püspöknek, a legemesebb férfiak egyikének udvarába jutott, mintegy az ő oldala mellett kezd emelkedni. Nagy gondot fordított könyvtárának értékes kéziratokkal való gazdagítására. Ezek közül fennmaradt egyik, mely Cicerónak „A szónokról” c. művét tartalmazza.

Bervald Fülöp a bolognai hírneves humanista, 1503-ban neki ajánlván Pythagoras bölcséletét tárgyaló művét, miután az ország kormányzásában kifejtett tevékenységét kellőleg kiemelte a művelődés iránti érdeklődését, ekkép magasztalja: „Nagy férfiaknak, a közügyek intézőinek nem illő az egész éjszakát álomnak

szentelni. Te is firkárod az álomnak szentelt idővel; rövid órákat engedsz a pihenésnek; éjnek idején virrasztva lerövid a vilálos ember tartozását Isten iránt, egyszersmind az olvasmányok legedesebb taplékával erősíted s üdített lelkedet . . . Benned a tudósok partfogójukat, a tanulóik segélyzőjüket tisztelik; a tudományosság számos jelöltjét, kik Olaszországba vándorolnak elméjük kiművelésére, ütköztetéssel látod el és szükségteitől bőven gondoskodik. (Fraknoi: Bakócz Tamás 192. l.)

Politikai befolyás és hatalom tekintetében II. Ulászló uralkodásának nagy részében nincs tekintélyesebb főpap Szatmári Györgynél. (Életrajzat I. a Közművelődés 1906. évi 36. sz.)

Szatmári ugyan nem volt tagja a Societas lit. Danubianának, de azért örül, ha szabad idejében a klasszikusoknak áldozhat; lelkesedik, ha kedvelt olvasmányainak újabb kiadása jut a kezébe. Hasonló lelkesedés hatja át Thurzó Zsigmondot is. Közös törekvéseikről és kedvteléseikről tanuskodik egy 1501-ben kelt levél. Ebben Thurzó Zs. elmondja, hogy kiváló örömmel olvastak Vergilius és Horatius műveinek Aldus műhelyéből származó kézi könyv alakú kiadását. „Mint hogy többnemű elfoglaltságunk miatt alig szakíthatunk szabad időt, hogy otthon a költőkkel vagy szónokokkal foglalkozhassunk, ezeket alkalmas alakjuk miatt séta és udvari szolgálataink idején is a legnagyobb élvezettel használhatjuk.”

Fennélfogva kéri Aldust, hogy Marcus Tul-

nizmust tüzi ki, a szívós ragaszkodást mindahhoz, ami honi; még ha egyelőre nem lesz is olyan tetszetős, mint az, amelyet elhagytunk, várakozásunkat ki fogja elégíteni az idő. Mondjunk le egyelőre a fényűzős divatról s ne azt tapogassuk egymás ruháján, hogy melyikünkre finomabb, hanem azt kérdezzük: melyik honi gyárból került ki a szövete.

Az amerikai honfiak és honleányok annak idején megtették azt, hogy letették annak a tasteről a ruhát, aki angol szövetet viselt. Ha mi nem is akarunk hasonlóan eljárni, megtehetjük, hogy elkerüljük az érintkezést azokkal, akik nem sorakoznak az iparvédelem zászlója alá.

A haza mindenkié és mindig áldozatot követel, szellemi és anyagi erőnk összességével rendelkezésére kell állanunk. S ha a társadalom azt követeli a kereskedőtől meg az iparostól, hogy hozzon áldozatot a hon javáért, adja meg a társadalom a maga adóját, amelylyel őket támogatnia kell. Csekély adományokból gyűlték már nagy összegek. És itt nagy összegekről van szó.

Iparosainknak és kereskedőinknek lehetővé kell tennünk, hogy anyagi terheiktől, amelyek idegen cégekhez kötik, szabaduljanak; hozzá kell juttatnunk őket olyan olcsó pénzhez, amely nekik cikkeik előállításához kellő módon és időben való értékesítéséhez szükséges. Erre a célra takarékpénztárakat, hitelszövetkezeteket, részvénytársaságokat kell alakítani és nem szabad visszariadni az anyagi áldozattól, amelyet jövedelmünk megbir; mert ez a megtakarításnak olyan módja lesz, amelynek talán mi is hasznát látjuk, gyermekeink és unokáink azonban feltétlenül áldásos gyümölcsét fogják élvezni. Alkalmi vásárok, különösen karácsonyi vásárok és kisebb kiállítások tartásával tudják iparosaink árúikat a vásárló közönséggel megismertetni, de egy szermind kellőleg értékesíteni is. Utóbb talán állandó raktárak, csarnokok is fognak ebből a célból letelni, csak kellő módon szervezkedjek az iparos és kereskedő osztály és tehetsége szerint támogassák a társadalom, a magasabb szervezetek, meg a kormány.

Ne higyük azt, hogy az osztrák ipar hatalmas testét nem döntheti meg a mi törekvésünk; hogy annyit ártunk neki a társadalmi iparvédelemmel, mint az elefántnak a szunyog az ő csipőseivel. Legyen szabad erre vonatkozólag Apáthy István dr.-nak a kolozsvári Sorompó díszgyűlésén elmondott beszédéből idéznem: „Nos, hát erre csak azt mondom Nektek, hogy hall már bele elefánt a szunyogcsipősebe. A kis állatka szúrása olyan anyagot ölthet bele a nagy barem vérebe, a melytől annak az egész szervezete megbomlik. Vannak mérgek, amelyek nem a tömegükkel, hanem azzal hatnak, hogy tovább termelik a mérget és sejtől sejtire ölik meg a szervezetet. Lehet tehát a mi szunyogcsipősünk is olyan, hogy attól az osztrák elefánt — legalább is egérré zsugorodik.”

Remek kép, a melyből a jövő biztatólag int felénk. Sovinizmusunk lesz ez a ható termelő mérge, amely eleinte alig lesz érezhető, utóbb pedig lassan, de biztosan be fog következni az osztrák ipar elsenyvedése. És ha megjósztam is az a 73 millió behozatalt többlet, vigasztaljon az a tudat, hogy ennek „jelentékeny része szaporító gyáraink berendezésének speciális gépezeteire esik” és nyers pamutra, a mi pamutiparunk fellendülését jelenti. Csak ne esüggedjünk!

Évezredek multhabban sok veszélyen, sok megpróbáltatáson ment át e nemzet, amely hirtelen pusztulással fenyegette. A hatalmas törzset nem döntötték ki a romboló viharok s most megengedjük, hogy sötétben kuszó elősdiak ártórági gyökereit, amelyek táplálják? Nem, soha! Fel kell ébrednünk álmainkból!

Értsük meg, a mit a költő már hat évtizeddel ezelőtt oly jól megértett. Az évezredek harcok korá lezajlott s a mi-Éurópa vedbástyájaként felfogtuk az ostromot, a mi védelmünk alatt a külföld ipara messze felülmulta a miénket. A 19. század költészeté, tudományos irodalma meg a képzőművészetek igyekeztek elmaradottságukon segíteni, úgy, hogy ma már európai színvonalon állunk. Ide kell juttatnunk iparunkat és kereskedelmünket is azzal, hogy megtanuljunk becsülni azt:

Amit gyártott magyar kéz,
Nevelt a hontelek,
Amit magyar zamattal
Ihettek a szelek:

Mi a rónák felett éi,
Hegyaknában terem:
Mindaz nemes fajunknak,
Erőt adó elem.

Addig, a míg iparunk eléri a megkívánt magaslattól és versenyképes lesz, szüntessük meg a fényűzést, egyszerűsítsük életmódunkat és ruházatunkat; mert

Függjön rajta daróc bár,
S szembántó színezavar,
Becsés, mikor hazáért
Égő szívet takar.

Mutassuk meg a világnak, mutassuk meg a mi rossz hitestársainknak, amely karunk súlyát már annyiszor érezte, hogy

... mit vihet ki
Erős szív láng alatt
Az elszántság hatalma
S az érekarat.

Fegyveres kézzel annyiszor arattunk győzelmet rajta, most szelidebb eszközökkel, de annál hevesebb hazafisággal, annál erősebb kitartással kell harcot állanunk, mert itt is vérünk és életünk forog kockán.

Ha él szívünkben, a mit annyiszor hangoztattunk, — a honszerfelem, legyen annak tanuja külső megjelenésünk és életmódunk is. Viseljük azt a magyar gyártmányt:

Látására bár a léha
Itt-ott kacajra fakad ...
Hadd kacagjon, majd elhagyja
Magyar ne szégyeld magad.

A moloch.

(Folytatás.)

Nov. 18-án Marosszentgyörgyön támadtuk és lepleztük le az alkohol moloch bálványt, egy oly közegben, hol elérhető nagy mértékben pusztít és feltűnően szedi áldozatait. Marosszentgyörgy, Marosvásárhely mellett fekszik, há-

lius Cicero műveit is ilyen alakban tegye közé, úgy leveleit, mint más műveit is, mivel a mondott alakú kiadás hiányában nem olvashatjuk.)

Aldus engedett is a kérésnek és már 1502. kiadta Cicero műveit. Szatmári szerette volna közrebozsátatni Aldussal Janus Pannonius műveit is, de a tárgyalások nem vezettek eredményre.

A füstben, melyet külföldi élelmes humanisták támasztottak, az Alpokon innen gazdag főpapoknak és maecenasoknak, Szatmári is kelőleg részesült. Az umbriai Joantonius Modestus „Oratio de nativitate domini” és „Ulysses” c. műveit, a bolognai Pius Ker. János „In Carum Lucretium poetam commentarii” c. művet (1511-ben) dediciálta neki. Ajánló versében megfélelő diésérő nyilatkozatok után nem feledkezik meg némi anyagi elismerés emlegetésétől sem. „A püspöki süveggel feldiszielt főpapok között kiválólag tiszteletreméltó György, elméd, szemed, arcod Nagy Sándorhoz tesznek hasonlóvá; méltasd figyelmedre a római nyelven írt művesekét, ezt kéri Pius, a költő, ki mindig pártfogolad kíván maradni.

Utánozod a Scipiókat. Scillát, Titust és kik a költők művei által örök dicsőségre tettek szert. A költő a dicső hír forrása; az én muzsám örömet fog mindig magasztalni. Csakhogy szünted meg szegénységemet s fejedelmi kegyell szeresz független nyugalmat a költőnek.” Mágh

Sebestyén, Mágh Pal alnádor fia Janus Pannonius kiadását ajánlotta Szatmárinak.

Szatmári kortársai a Thurzók, kik közül egyszerre négy töltött be püspöki széket. Lelkes barátai a humanisztikus tanulmányoknak. Thurzó János 1506. jan. 21-től boroszlói püspök, ki mivel idegen, csak nagy ellenzéssel nyeri el a püspöki széket. Olaszországban tanult bölcselést, hittant és humanisztikus tudományokat. Nemesak a tudományok és tudós férfiak kegyes pártfogója, hanem maga is kitűnő tudós. Melancthon, Luther és Erasmus nagy dicsérettel emlékeztek meg róla. Erasmus testvérehez Thurzó Szaniszló olmuői püspökhöz írt levelében 1521. novemberében így emlékezett meg róla: „Napjainkban nem mindannyian püspökök, akik püspöki süveget kordanak, s nekem annyival keserűbb volt az ő halála, hogy az egyháznak ily kiváló díszét a korai elmulás érte.”

Thurzó Jánosnak testvéröccse Thurzó Szaniszló, ki 1485-ben a krakói egyetemen tanult, 1498–1540, tehát 43 éven keresztül olmuői püspök, Morvaország történetében és a tudományok fejlesztésében korszakalkotó jelentősége volt.

A feljebb szatmárral kapcsolatban már érintett Thurzó Zsigmond, Thurzó Mártonnak, Mátyás egyik kedves esapatvezérének fia, szintén kiváló ezen korbeli főpapjaink közül. Olaszországban végezte tanulmányait s kitűnő

eredményrel készült pályájára. 1501-ben szerémi, 1503-ban nyitrai, 1504. okt. havától erdélyi püspök, azonban áthelyezésére a megerősítést II. Gyula pápától csak 1505. máj. 8-án nyerte meg, de meg ugyanazon évben a váradi püspökségre ment át s mint ilyen halt meg 1512-ben) Ciceronak lelkes barmódja volt s mint feljebb említettem, ő buzdította Aldust Cicero műveinek zsebkiadására. Ezt a buzdítást Aldus Manutius halásan ismeri el Cicero Epistolae Familiars-ének kiadásában s jelzi is, hogy más műveit is ily alakban fogja közé tenni.²⁾ Sőt más szerzők műveit is szándékozik ilyen alakban kiadni, hogy idővel „Jézus segítségével” egész zsebben hordható könyvtár álljon rendelkezésre. Aldus 1513-ban Csalai Mór Fülöpöz írt levelében kegyelettel említi a nemes-szívé és nagy tudományú püspököt, kinek korai halála őt is nagy bánattal töltötte el. Thurzó Zsigmondnak és más hasonló tudománykedvelő főnek barátság és kedves társasága készítette Hassensteini Lobkovitz Bohuszlávot erre a nyilatkozatra: „Tudomásodra kívánom hozni, hogy Pannonianak minden kellemei között leginkább az nyerte meg tetszésemet, hogy sok tudománykedvelő embert és mindenféle tudóst találak, kiknek társaságában és körében gyönyörtőség élni.” (1501.)

Thurzó Zsigmondnak a püspöki széken Váradon utódja Perényi Ferenc, ki 1514–1526. viseli a püspöki méltóságot. Nevelői hu-

1) Analecta Nova 452. l. Abel-Hegedűs.

1) Wenzel G. Négy Thurzó püspök. 28. l.

2) Hegedűs-Abel: Analecta nova. 6. l.

rom kilométernyi távolságban. Lakosainak száma 1600, úgy nemzetiségi, mint vallási tekintetben vegyes, többségben van a románság. Lakosainak nagyobb része már 12 éves korától bejárgyári, kisebb része fuvarosságra jár. Az ily nép rendszeren rosszul táplálkozik, a súlyos táplálkozást pálinkával pótolja s már gyermek korában hozzászokik s emiatt dacára annak, hogy sok pénzt keres, mégis szegény.

Köztudomású, hogy legtöbbször kerül annak élmele, ki szeszest itallal él. Olyanra pazarolja keserves szerzeményét, ami az éhínséget kevés időre eltünteti, pedig azt jó tápláló edellel ki kell elégíteni és nem előlmi szeszest itallal, ami a szesz beszívódása után ismét előáll és sokszor már nem jut táplálékra, mert szeszre kiadta.

Alkoholelles szövegszerűen ezen községben megakarta kisérteni erejét. Azért mentünk oda a jelzett időben felvilágosító négyülést tartani. S legyen elismerés és hála érte Sárdi Péter és Csete tanító uraknak, valamint Debreczeni Jenő körjegyző úrnak és a többi elüljáróság tagoknak, nagyon jól sikerült. A katólikus iskola nagy terme egészen zsufolásig megtelt hallgatósággal, még a folyosón is sokan voltak. A fiatalság Sárdi tanító úr felszólítására félben hagyta a táncmulatságot s mindannyi szívesen jött az előadások meghallgatására.

Miután Szabó elnök a gyűlést megnyitotta, Dr. Szilágyi János absztinens orvos tartott tanulságos előadást arról, hogy a pálinka mérge, mely nagy mértékben élvezve gyorsan teszi tönkre az ember testi egészségét, szellemi tehetőségét, juttat koldusbotra, kórházba, örültek házába és a börtönbe. Ő már több ezer embernek irt orvosi látleletet, de csak egy eset fordult elő, hogy nem a szeszest ital használata idézte elő a verekedést, a többi esetben mind a részegség volt a verekedés oka.

Világos népszerű nyelven tüntette fel, hogy a pálinka nem táplál, nem erősít, hanem gyengít, nem gyógyít hanem betegé tesz. Előadta a táplálkozási módot.

A különböző tápláló ételneveket ismertetve. Az állandóan figyelmes nagyszámú hallgatóság élénken megjelenezte a nagy emberbarát tudós orvost. Egy ellentmondó hang sem volt, mindenki egyetértett és ez nagyon jó jel, azt mi-

mánisták voltak, kikkel már nyolc éves korában latinul levelez. Törékvesével és előmenetelével a legszebb reményeket ébreszté maga iránt. Folytonosan kereste, vásárolta, kölcsönözte a könyveket. Diodorus Siculus, Seneca, Syneusius, Erasmus művei teszik olvasmányait. Pécs egykori püspökének Janus Pannoniusnak korszorúja után törekszik. „Leveleinek mindegyike egy-egy szép költői levél s csak külalakján mulik, hogy nem valóságos költemény.”¹⁾ Az egykorúak kiválóan dicsérték műveltségét és tudományosságát. Hazaszeretettét a mohácsi csatában halálával pecsételte meg. Itt említhető Kálmáncseki Domokos előbb székesfehérvári prépost, majd váradi, azután erdélyi püspök (1502—1503), ki végül kalocsai érsekké lett. Korának izlésben és bőkezűségben legkiválóbb műpártolói közé tartozott. Számos, fényesen kiállított kézirat viseli inagán az ő címerét. (Fraknoi: Bakócz Tamás.)

(Folyt. köv.)

tatja, hogy ezen nép is belátta, hogy legnagyobb veszedelme nélkül tovább nem hódolhat az alkohol bálványának.

Dr. Szilágyi után Fischer Lipót szövetségünk ügybuzgó tevékeny titkára tartott előadást, mint kereskedő „A szesz kereskedelm” címen.

Mint olyanak, ki gyermek korá óta látta és tapasztalta a szeszest italok rombolásait, érdeemesnek tartom felolvasását szóról-szóra közölni, mely nagy emberbaráti szeretetét bizonyítja.

„P. barátom szülőinek kis keresmája volt a vasút utcában. Ez az emberek átkos szenvedélyére épült üzlet jó forgalmat ért el. A nyáradvidéki falusiakkal és az alsóváros iparosainak találkozó helye volt ezen keresma.

Nem kellett az üzlet vezetéséhez nagy tudomány, modern kereskedelmi képzettség és mégis többet hozott, mint akárhány nagy befektetési vállalat. P. atyja nyolc gyermeket nevelt ezen üzlet jövedelméből. P. barátom ennek dacára megutálta ezen mesterséget.

Hányszor láttam, hogy a szegény iparos, mint pálinka rabja, nemcsak keresetét, hanem szerszámait is, megrendelt kész munka anyagát is elitta.

Sokszor voltam ott tanúja szivettépő jeleneteknek, midőn az apró gyermekeitől kísért anya könyörgött tobzódó részeg férjének, hogy tekintsen éhes, rongyos gyermekeire és ne igya el mindenüket. Azonban a pálinka ördöge mindig hatalmasabbnak bizonyult a családi érzésnél. A kórhely családátja elkergette nyomorult családját és tovább hódolt a részegség átkos szenvedélyének. Ezen jól jövedelmező üzlet örökségképpen P. barátomra szállt. Azon időben szelében árulták és ruházták át a „licenciákat.” A licencia, azaz a szeszárútsági jog olyan forgalom, mint egy kisebb értékű személyes patika jog, nálunk már akkor is megért mintegy 1000 koronát.

Sokan megvettek volna, de ő nem tartotta lelkiismeretével összeegyeztethetőnek, hogy más által gyakoroltasson egy oly iparágat, melynek erkölcsellenes és káros voltáról meggyőződött. Dacára annak, hogy egyéb vagyon nem volt, mégis elég lelki ereje volt arra, hogy lemondjon a piszkos jövedelemlről.

Más vállalatokba becsatkozott s talán több gonddal él, de aránytalanul jobb eredményt ért el anyagilag is, mintha a nép mérgezését űzte volna életfogytiglan.

Ezen bevezetésre azért volt szükségem, hogy az alábbiakra kifejtssem, miszerint az állam is bátran hadat üzenhet az alkoholnak. Magyarországon a szesz jövedelme megközelíti a 100 millió koronát.

Ez a látszólag rengeteg jövedelem annyira elvabítja fő pénzügyi embereinket, hogy nem látják az alkohol pusztításait. Nem látják a kivándorlást, nem látják, hogy népünk miként zuhlik, miként telnek meg kórházaink, fegyházaink, a tébolydák az alkohol áldozataival. Nem merik odakiáltani az alkohol ördögének, hogy: megállj! Nem kell a te Judás pénz! Hisz nagyobb pusztítást visesz végbe népünkben mint egy világháború, avagy egy kolera járvány!

Ha akadna a pénzügynek egy Baross Gáborra, aki a nyomorgó anyák és gyermekek könnyeit átától jövedelemlről lemondana, a szesz-fogyasztást törvényhozás útján beszüntetné, nem menne tönkre az állam. Ha megdondolná az ország pénzügyi vezetője, hogy ma többet költünk alkohorra, mint a hadseregre és iskolákra együttvéve, könnyen kiokoskodhatná, hogy az állam nem csinálhatna jobb üzletet, mint a szeszfogyasztás beszüntetését.

Népünk improduktív milliói, akik az alkohol élvezése folytán vagyontalanok és munkakép-

telenek, kik csak terhére vannak a dolgozó társadalomnak, kényszerített abstinencia folytán adófizető polgártársainkká válnának.

Ha detronizálják az alkohol ördögét, a fegyházak, kórházak és elmeegógyintezetek lassankint kiürülnek. A sorozáson is a mai satnya anyag helyett ép és józan újoncokat nyerne a hadsereg.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

Harminc év.

Lapunk jövő számával pályafutásának XXX. évébe lép be. Ez alatt a hosszú idő alatt, habár igen sokszor nagy küzdelemekkel, igyekezett a Közművelődés elvállalt feladatát a lehető legjobban betölteni. Nem mondjuk, hogy a támogatást igényeket minden tekintetben kielégítettük. De azt önértéssel hirdethetjük, hogy viszonyainkhoz képest igyekeztünk a lehető legjobbat adni. És ha egyházmegyénk kath. közönsége — papok és világiak — ezután fokozottabb mértékben sietnek anyagi és szellemi téren támogatásunkra, bizton ígérhetjük, hogy újult erővel és lelkesedéssel dolgozva, olyan lapot adunk olvasóink kezébe, amely minden tekintetben a megkívánható szintjén fog állani.

Jelszavunk ezutánra is ez marad: **Egyházunkért és Hazánkért!** És e két drága kincsünkért bátran és nyíltan fogunk küzdeni ezután is.

E küzdelemünkben nem befolyásolhat senki és semmi.

Egyházmegyénk és erdélyi hazarészünk ügyeit ez után is nyíltan, meggyőződéssel pertraktáljuk, egyedül az igazságtól vezéreltetve.

Mindenki érzi, hogy nagy átalakulás előtt állunk. A szellemi, társadalmi átalakulások hullámai már a Kárpátok tövét is csapkodják. Résen kell állanunk mindnyájunknak észsel, szívvvel, karral.

Ebből a munkából a Közművelődés a maga körében derekasan akarja kivenni részét. Am, hogy ezt megtehesse, az erdélyi keresztény társadalom minden irányú támogatására van szüksége.

Bizalommal kérjük tehát ismételten ezt a jóakarató támogatást, mert hiszen mi nem üzleti érdekből, nem anyagiakért dolgozunk, hanem édes mindnyájunk jó voltaért.

Ezt pedig a változó időkben csak úgy tehetjük meg, ha az eddiginél jóval nagyobb arányú támogatásban részesülünk.

Ennek reményében nyitunk lapunkra új előfizetést. Ha csak minden régi előfizetőnk egy újat szerezne: már megvalósíthatnók jövő réményeinket.

Fel tehát keresztény testvérek!

A lap előfizetési díjai:

Egész évre 8 Kor.
Fél évre 4 .
Egyes szám ára 20 fillér.

A „Közművelődés” szerkesztősége és kiadóhivatala.

1) Bunyitay: A váradi püspökség tört. I. 370. l.

H I R E K.

— **Boldog új évet kívánunk lapunk előfizetőinek, munkatársainak és minden olvasójának.**

— **Értesítés.** Irodalmi Társulatunk dec. 16-ikán tartott közgyűlésének határozata következtében a *Közművelődés 1907. január havától vasárnap* helyett minden hét **csütörtök-jén** fog megjelenni. E határozatra különböző celszerűségi okok vezettek a közgyűlés. Ehhez képest lapunk szerkesztője tisztelettel kéri, t. munkatársait és tudósítóit, hogy közleményeiket minden hét **keddjének déli 12 órájáig** szíveskedjenek beküldeni, mert a lap zárta után érkező közlemények csak a következő számban jöhetnek, ha ugyan addig el nem vesztik aktualitásukat. Az új rend miatt lapunk legközelebbi száma **január 10-ikén** fog megjelenni.

— **Karácsonyest a papnevelőben.** A gyulafehérvári papnevelődek karácsony estéjén püspök Atyjuk kegyes jóvoltából tombolával egybekötött családi estét tartottak a következő sorrend szerint: 1. Megnyitó. C. Franke. Előadja a zenekar. 2. Rövid megnyitó beszéd. Botár Gáspár. 3. Adeste fideles. Előadja az énekkar. 4. Szent Theresius. Melodráma. Irta Cservenka Kálmán. Zenéjét írta Resch L. György karnagy. Szavallja: Naláczzy András, harmoniumon kíséri a szerző. 5. Alakok. Egy pillantás a kispapok közé karácsonykor. Irta Biró Ferenc. Személyek: Elégedetlenkedő, Demeter Ferenc, Búskomor, Gáspár Béla, Szeleburdi, Ferenc Sándor, Hazasiro, Varga János, Öreg, Badilla János. 6. Pastorale. A Robberechts. Előadja a zenekar harmonium kísérettel. 7. Jelentések a pályatetelekről sa nyertesek megjutalmazása. 8. Veitit képek. Előadja György Gábor. (Meglépetés.) 9. Tombola. 10. Induló. Előadja a zenekar. A szép ünnepen a központi papság és több gimn. tanár is részt vett. Különös dícsérettel kell illetnünk az *Alakok* című önálló darab előadóit, mindennek felett pedig magát a tehetséges szerzőt, ki ügyes tollával, ha ir és tanul tovább is, sok jogos reményt fog beváltani.

— **Karácsonyfa ünnepély az iparos tanoncoknak.** Kegyelmes Püspök Urunk jószágából 1906. dec. 26-án este 5 órakor a rom. kath. tanoncoknak karácsonyfa ünnepély rendeztetett. Szép szavallatok és karácsonyi énekek alkották a műsort, melynek végén ajándékok kiosztása és szeretetlakoma zárta be a hangulatos estét. Résztvevők a IV. éves papnevelődek is, kik buzdító beszéddel és adományokkal tettek kellemesebbé az ünnepélyt.

— **Karácsonyi ünnepélyek Nagyszében.** A nagyszébeni sz. Ferenc-rendi nővérek zárdája, mely elkezdve az óvodától egészen a tanítónőképezdég a leánynevelés minden ágát magába öleli s mely az alapos oktatás, példás nevelés, modern nevelés tekintetében méltán kiérdemelte nagy hírnevét, mint minden évben, úgy az idén is szép karácsonyi ünnepélyvel kedveskedett növendékeinek és a nagy közönségnek. F. hó 23-án a zárdagyöngyű dísztermében színr került Kohl Antal 4 felvonásos színműve: „Napfordulat, vagyis a világozottság és az éj küzdelme.”

A mű inkább drámai költemény, melyben kevés cselekmény mellett több az eszményi rész. A Világozottság és az ő szellemei és társnői: a hit, remény és szeretet küzdenek az éjjellel és az ő hűveivel: a bűnnel, irigységgel, kétkedéssel. A küzdelem Baruch pásztor gyermekei körül csoportosul, kiknek ártatlanságát az irigység felrevezeti s már-már a végpusztulás veszélyébe

dönti, midőn a betehemé sz. éjen az Üdvözítő születése megtöri az éj hatalmát, ki holtan lebeg az Üdvözítő lábaiboz, előbb azonban hívei méregpoharat, korbácsot és keresztet dobnak ajándékul a kis Jezusának.

Az előadás minden tekintetben dícséretet érdemel és ezen dícséret nem a műkedvelőknek adózni szokott sablonos frazisz, hanem valóban kiérdemelt elismerés. A nagyszámban működő szereplők között egy sem volt, ki feladatát, megjegyzendő sugó nélkül, nem adta volna elő teljes precizitással, kelő hangsúlyozással, könnyedén, természetességgel. Különösen kedves jelenés volt az Okosság kis személyesítője, ki mindenkit elbűvölő bájjal, kelő gyermekes naivsággal adta elő nehéz szerepét.

A fényes, stílusúrsz kosztűmök, az izléssel rendezett sablonok, a kedves dallamú énekszámok az előadás elevenességével, természetességével előjólak a dísztermet zsufozásig betöltő előkelő közönséget és a legfáslatabb szívből is felkeltették azt a karácsonyi hangulatot, mely minden hívő szívből e sz. napokban uralkodni kell hogy legyen: öröm a Megváltó születése felett, hálaadás a Megváltó drága ajándékaért, az égből hozott sz. hitért s a kegyelem munkájáért, mely a szíveket átalakítja, újjá szüli.

Legyen a hallgatók szívében a kedves előadással elért siker a legszebb jutalma a kedves nővéreknek azon sok fáradságukért, melylyel a darab előadását és fényes sikerét előkészítették.

A kedves nővérek zárdájában ezenkívül sem hiányzott a szokásos karácsonyfa, melynek ajándékaiban az intézet minden növendéke részesült s azonkívül a városi szegény leánykák közül 27 kapott meleg téli ruhákat.

A nagyszébeni Teréz-zárdaházban is a sz. estén az idén is megjelent a kis Jezuska az árvák szívére oly öröme hangoló ajándékaival. Kegyelmes Főpásztorunk ő Excellenciája volt első sorban, ki kis árváinak szívére megörvendtetendő az árvák karácsonyfájára tetemes összeget ajándékozott, hozzá járultak más nemes szívek és így történt, hogy a sz. estén a csillogó karácsonyfa körül ajándékokkal megrakott asztalok előtt folyt le a karácsonyi ünnepély szokásos módján, énekek, szavallatok, az igazgató alkalmi beszéde és ajándékok kiosztása között. A szegény kis árvák szeméből csillogó örömkönyvek és ártatlan szívükből folyó hálafohások legyenek jutalma az árváknak örömet okozó nemes szíveknek.

— **Marosvásárhelyről írják.** A karácsonyi szent ünnep alkalmából a marosvásárhelyi kath. legényegyesület nagyban hozzájárult a templomi szertartások fenyének emeléséhez, a hívők áhitatának fokozásához. Ugyan ünnep első napján az egyesületnek férfiakból és nőkből alakult vegyes dalárdája előadta a plébánia templomban Führer III-dik nagy zenés miséjét, ünnep másodnapján pedig ugyancsak az egyesület férfi dalárdája Schubert miséjét énekelte, mindkét alkalommal nagy precizitással. És hogy az ünnepi hangulatból semmi se hiányozzék, az egyesület fáradhatatlan elnöke, Szilveszter Ferenc dr. az ünnep másodnapján, az egyesület helyiségében karácsonyi ünnepélyt is rendezett a tagok részére. Ebből az alkalomból színr került „A pogány megtérése” című, három felvonásos pásztorjáték, melynek vallásos tartalma, párhuzamban az ügyes előadással, nagy hatással a jelen voltak.

— **Szőkefalvi iskolás-gyermekek karácsonyfája.** Nagyon boldog karácsonya volt a szőkefalvi gyermekeknek. Kegyelmes Főpásztorunk szerete, ki pénz küldött Mártonffy eszperes úr címére, felszólítva őt, hogy egy karácsonyfával lépje meg a daróruhás kis gyermekeket.

Az eszperes a küldött összeget még gyűjtéssel is kiegészítve, nemesak karácsonyfát állított fel, hanem kisebb ajándékokkal is meglepte a porontyokat, kik a templomban felállított karácsonyfa körül könnyes szemekkel várták a nekik adandókat. Az eszperes úr mélyen meghatva szólott a boldog gyermekekhez, s midőn befejezte, egy kis fűtőn örömeben megfledkezve, hogy templomban van, így kiáltott fel: „Éljen a jó püspök bácsi!” Oh bár ennek az ártatlan kis léleknek kívánsága az Úr előtt meghallgatást nyerne, hogy Kegyelmes jó Atyánk meg sokszor gondolha-szon szegény gyermekeinkre, kikre bizony kevesen gondolnak!

(L. J.)
— **Új évi üdvözlések megváltása.** A Gy. H. t. szerkesztőségétől kaptuk az alábbi sorokat: „Az új évi köszöntéseket megváltó urak kérése folytán tisztelettel kérem a tek. szerkesztőset, szíveskedjek a Gy. Hirlapban közölt névsort lapjába felvenni s pedig a legközelebbi számba...” E kérésnek készségesen eleget téve, tudatjuk a t. közönséggel, hogy a szokásos új évi köszöntéseket a Gy. H. szerkesztőségétől a következő urak váltották meg: Ujfalussy József dr. és Imets F. Jakó apátkanonokok, Novák Ferenc, kir. tanácsos, polgármester, Mayer Ödön dr. ügyvéd, Deutsch Adolf kereskedő, Deutsch Manó takarékpénztári vezetőtárk és Ávéd Jakó a Gy. H. felelős szerkesztője. Közülök három 10—10 koronát, három 5—5 K.-t, és egy 6 K.-t adott a városunkban felállítandó „Hunyadi szobor” alap javára.

— **A Kath. Legényegyesület első népszerű felolvasását** dec. 23-ikán tartotta meg az Európa szálló nagytermében a szokott nagy érdeklődés mellett. Az emberek pedig nagyrészt a karácsonyi ünnepekre való előkészülettel voltak elfoglalva. Hogy mégis kelő számú publikum jelent meg, azt annak tudjuk be, hogy a körültekintő vezetőség egészen új szereplőkről gondoskodott nemesak „A tekintélyes tarsaság” e. vizgátéknak — melyet nagyon ügyesen Rósk Károly főgimn. tanár a legényegyesület elsőnek dolgozott át németből — szereposztásánál, hanem a népszerű felolvasás megtartására is új embert talált Rósk a János lpesti orvosnövendék személyében. A szépreményű és komoly törekvésű ifjú ember nagyon is megszívlelendő dologról, a *tüplákozásról* tartott előadást. Sok téves és megrögzött véleményről világosította fel hallgatóit. Gratulálunk úgy a felolvasó első, sikeres debütálásához, mint a legényegyesületnek jól kezdett, reményekre jogosító ismeretterjesztő előadásához. Érdeklődéssel várjuk a folytatásukat.

— **Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács** dec. 27-ikén tartotta gyűlését szentgyörgyi Jordán Károly apát elnöke alatt, aki hatalmas megnyitójában meggyőzően érvelt a vallásos nevelés feltétlen szükségessége mellett s 22 ezer kath. tanító nevében követelte a felekezeti tanítók fizetésrendezését, elítélvén egyszermintázottnak eljárását, akik akár csak alacsony taktikázásból is a tanítótságot a szociáldemokrata osztályközdelembe akarják bevinni.

A kath. tanítótságnak a gyűlésen hangoztatott főbb kívánságait a következő pontokban összegezzük: 1. Nyilvánítsa a törvényhozás a tanítókat *köztisztviselőknek*. 2. Soroztassanak a XI., X. és IX. fizetési osztályba. 3. A kántori fizetés nem tekintendő tanítói fizetésnek. 4. A terménybeli fizetések töröltessenek el. 5. A szolgálati évek száma 35 esztendőben állapítandó meg. 6. A fizetésrendezés — az ország összes tanítói egyenlőségének kimondásával — 1907. jan. 1-től számítassék.

Elnök jelentette, hogy a Kath. Tanügyi Tanács testületileg vett részt a Rákóczi ünnepén s a szent hamvakra koszorút helyezett. Majd megalakították 5 évre szólólag a tisztikart és a tanácsot, valamint a három (hitoktatói, tanítóképző, népoktatási, nőnevelési) szakosztályt.

Ezeknek rövid előrefoglalása után nem nyomhatunk el egy megjegyzést. *Egyházmegyéinkből, amely pedig többet küzködik a kath. nevelés és oktatás érdekében, mint bármelyik más püspöki megye, egyetlen egy embert, Bilinszky Lajos dr. magyarszebeni tanítóképző int. igazgatót választottak be az Orsz. kath. tanügyi tanács szervezetébe. E pillanatban nem tudjuk e sajátságos jelenségnek okát, mert annyira bizonyos, hogy a megemlézett ok alapján ez a szerény képviselőt sehogysem elegendő. Ajánljuk e felszólalásunkat az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács jóakarátú figyelmébe.*

— **Új gazdakör.** Nagykászonból kapjuk az alábbi sorokat: „Tek. Szerk. Úr! Örömmel tudatjuk, hogy Nagykászonban f. hó 18-án a „Gazdakör” 100 taggal megalakult. Nagy lépés ez Nagykászon életében. Ez a nép bizalmának felebredését jelenti. A nagykászoni nép az újabb korban minden újítást kételkedéssel és bizalmatlansággal fogadott, mert valahányszor újítást vittek, — saját szavai szerint — „mindig becsuklyázták a vezetőket.” És így a bizalmát lassanként elvesztette. Sehol nem lett volna a hazánkat szocializmusnak akkora aratása, mint itt. De — hál’ Istennek — a nép bizalma a jó irányba fölkelt és reméljük, hogy Nagykászon a keresztény szocializmusnak virágos kertjévé válik. Hiába! Ki uralkodni akar, csak Krisztus elveivel uralkodhatik tartósan. S ez az elv az, „hogy a ki első, legyen mint a ti szolgátok!” Bár másutt is hasonlóan gondolkoznak!”

— **Ítéletek.** Lapunk mai számának végén szokatlan közleményeket találunk olvasónk: törvényeszeki, táblai és kuriai ítéleteket. Szokatlanok lapunkban az ilyesféle közlemények, ez okból egy kis magyarázatot adunk. 1904. év nyarán lapunk felelős szerkesztőjének hosszabb távolléte alatt a lap helyettes vezetője az erdélyi vonatkozások miatt az „Etnographia” e tudományos szakfolyóiratból egy közleményt vett át s közölte le a Kőzm. 1904. évi jul. 31. számában, mely a Déva környékén letelepített csángók babonás szokásairól szólt. A közleményben megnevezett Sebastyen Antalné ma is élő személy, aki a jóhiszeműleg nyilvánosságra hozott dolgok miatt sértve érezte magát s pörbe fogta a tudós szerzőt, Kolumbán Samu akkoriban dévai tanítóképzőintézeti, jelenben bpesti polgáriskolai tanárt. A szerzőt, miként az ítéletekből megolvasható, a tudományos foglalkozás közepette elmulasztott kellő figyelem miatt, minden fórumon elmarasztalák. Ezenkívül a Közművelődést, amely vadlott egyáltalán nem volt, a gyfehérvári törvényszék ítéletének rendelkező részével szemben a kolozsvári ítélő tábla az 1848. XVIII. t. c. 35. § ra hivatkozva utasította az ítéletek közlételetére.

Közlételettük tehát azzal a megjegyzéssel, hogy ha mi lettünk volna vadolva s mint rossz szándék nélküli sértők el is ítéelve: akkor még rendelkező ítélet nélkül is, csupán lovasgiassághól, helyrehoztunk volna hibánkat. Így pedig közlételettük az ítéleteket a törvény betűinek engedelmességgel.

— **Nyilvános köszönet.** Az 1906. évi dec. 22-én a helybeli róm. kath. elemi fiú iskola növendekéi által előadott jótékony előadás összes bevétele 127 K. 82 f. volt. Felülfizettek: a Püs-

pök: úr öngyermektől 50 K., Özv. Majláth Györgyné önxelja 20 K., Zomorá Dániel kanonokpléb. 10 K., Soóthy Gyula, Dr. Csabry Bonifác, Löw Józsefné 2—2 K.-t, Quand Frigyesné, Novák Ferencné, Péter József 1.20—1.20 K.-t, N. N. I. K., Semsch Ede, Ujlaki Boláné, Ilesku Jeromos, Pap Antal 80—80 f.-t, Kastaly Gyula 70 f., Wartha Xav. Ferenc 60 f., Suhr Károly, N. N., Réti János, Veres Gyula, Minich Ferenc, Goth Gyulané, Hermán Péterné, Özv. Jägerne, Oelberg Margitka, Márton Andor, Szász Iluska, N. N., Erős Imre, Lányi Nándor, 40—40 f.-t, Kudler Ferencné 20 f. Azonkívül egy magát megnevezni nem akaró gyermekbarát a kis szereplőknek három csomag finom testázt oszlatott ki. Legyen a neves szívű adakozóknak a hálá, imádság a köszönet, melyet a meleg ruhába öltöztetett szegény gyermekek küldenek a kis Jezuskához.

— **Az újévi ünnep alkalmából az Országos Iparpártoló Szövetség felkéri a közönséget a szeretet és a hazalásig nevében, hogy bejárásai alkalmával magyar iparcikkeket kövételjen.** Egyszermind figyelmezteti a magyar társadalmat arra, hogy a magyar származásra vonatkozó összes utbagazatokat megadja, a „Kik gyártanak magyar iparcikkeket?” című füzet, amely a fűszerkereskedésben, ferfi és nő divatárkereskedésben, papírkereskedésben és vaskereskedésben kapható összes cikkekre vonatkozólag megad minden tájékoztatást. A füzet az Országos Iparpártoló Szövetség titkári hivatalában (Budapest, VI. Király-utca 34.) 40 filléért kapható, mely összeg levelbelyegekből is befizethető.

— **Szölöbirtokosok, kik szőlőket újra akarják beültetni, kerjenek ingyen és hermentve számos műmelléklettel ellátott magyar vagy német vagy román vagy szerb nyelvű főirjegyeket a „Millenium-telep”-től Nagyösz. (Torontál-megye.)**

Tisztelettel kérjük hátralekös előfizetőinket, hogy a szerkesztőségnek az Irodalmi Társulat pénztári hivatalának címzeve beküldeni, nehogy a lap szétküldésében akadály legyen.

Kérjük továbbá a pályázati hirdetések díját a szerkesztőség címzeve beküldeni, hogy ne kénytelenítettünk felszólításokat küldeni.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

23.

4. A Notarius tiszte tehát szintén fontos és elég terhes zsinati hivatal. De van még

5. Procurator is. — Amint már meg volt írva, az egész tárgyalási anyagot még a zsinat megnyitása előtt annyira elő kell készíteni és úgy meg kell érlelni, hogy az ünnepi üléseket megelőző tanácskozási ülésekre ne maradjon más, mint a végleges határozathozatalt megelőző zárbeszéd és indítványok. Mivel pedig ezek a tanácskozási ülések nagyon is kimért időtartalomban mozoghatnak, világos, hogy a napirend megállapításánál a Promotor és a Secretariusnak teljesen tisztában kell lenniük azzal, hogy kik akarnak felszólalni, mely tárgyhöz és minő határozati javaslatokat akarnak előterjeszteni.

A Procurator Cleri tehát azért van, hogy a papság nála jelentse be jó előre,

hogy a tanácskozási ülésen ki akar felszólalni, mely tárgyhöz, minő irányban (pro vagy contra) és mifele javaslatot akar tenni. Ezeket a Procurator mind jegyzékbe veszi és a Promotorral meg a Secretariuszal hármasban ők állapítják meg a tanácskozási ülések napirendjét, a felszólalások, indítványok, szavazások sorrendjét stb. Ezen a tanácskozási ülésen bármiféle felszólalás esakis a Procurator előleges intervenciója mellett van megengedve. Fontos esetben, a szükséghez képest csak a püspök adhat kivételes felszólalásra engedelmet. Ez az eljárás a jó rend szempontján túl még azért is szükséges, hogy gondoskodni lehessen arról, hogy egyes ultra-radikális felszólalás vagy indítványra megfelelő előtanulmány alapján, felvilágosító ellenfelszólalás is legyen. Mert az is célja a zsinatnak, hogy egyesek téves felfogását megfelelő felvilágosítás által jóra fordítsa.

Ezenfelül a Procurator tiszte az is, hogy a zsinat tartama alatt a papságnak vagy egyes papoknak bármely kérdést a püspök elé terjessze. Előfordulhat p. o., hogy valakinek valamely okból sürgősen haza kell utaznia, de a zsinatról engedély nélkül távoznia nem szabad; továbbá mivel a püspök ideje is teljesen le van kötve ez alatt, úgy hogy magánkihallgatások kérésével őt zaklatni nem ildomos, ennek fogva a Procurator dolga bármiféle kérését átvenni s megfelelő időben a püspökkel eljárni benne. Nem hiába Cleri Procurator a neve, ő tényleg a zsinatra gyűlt papság főügyvédje, ügynöke, szóval totumfac ja.

6. Szertartásmesterek (Magistri ceremoniarum) szintén szükségesek a zsinaton, megpedig kettő. Egyik a püspöke, másik a zsinaté. A püspök ceremoniarusa a mindennapi nagymise alatt stb. csak magát a püspök közvetlen asszisztenciáját igazgatja. Semmi massal únes dolga, esakis ezzel. A másik, aki azonos a Promotor Adjunctusával s a Promotor segítője a zsinaton jelenlévő többi papságnak a felvonulását, elhelyezkedését, rang szerint való sorolozását, a körmenetekben való sorolozását stb. intézi. Ennek a dolga az előimádkozás is, ott ahol előfordul s a Professio fidei mintájának szakaszonként való előmozdítása. Amíg tehát a rendezés és zsinatvezetés szellemi részét a Promotor intézi, addig ugyanennek technikai részét az ő adjunctusa, vagyis a zsinati ceremoniarus teljesíti. Ez a zsinati ceremoniarus egyúttal mint sekrestyeigazgató is működik a zsinat alatt, amennyiben rea tartozik rendet tartani és beosztani, hogy a zsinat alatt, ki, hol és mely időben, mely oltárnál imádkozik, hogy lehetőleg mindenkinek jusson hely és idő a szentmise bemutatására.

7. Ha a püspök jönak látja, szónoklet is jelöl ki, hogy a papságnak az ünnepélyes ülésen megfelelő prédikációt tartson. Esetleg maga a püspök prédikál. Szükséges gondoskodni:

8. Gyóntatókról is, akik a megfelelő meghatalmazással ellátva a zsinatra gyűlt papságot meggyóntassák, mert a közös szent gyóntás és közös szent áldozás is vele jár a megyei zsinatnál.

9. Zsinati bíróságot is kell szervezni (Judices quarelarum.) Ez három tagból áll, de állhat többől is, feladata az, hogy:

a) mint igazoló bizottság járjon el a zsinat megnyitása (az első tanácskozási ülés) után s számon vegye a megjelenteket és távolmaradtakat, valamint ezeknek igazoló jelentéseiket. Ha valamely elmaradást mentő írást alaplatannak talál, erről jelentést tesz a püspöknek és javaslatot is a megfelelő büntetés kiszabására végezt.

b) ha a boggyúlt papok valamiben jogsérelmet vélnék, vagy egymással összeküldömböznek, vagy bármí panaszuk van a zsinati tartalmuk alatt akár egymás ellen, akár a zsinati tisztviselők ellen, minden panaszukkal ehhez a zsinati bírósághoz kötelesek fordulni. Sőt, ha hazulról hozott, vagy otthon való peres ügyeik vannak is egymással, azt is ezre vihetik, amelynek kötelessége mindezeket kurtán, sommásan s atyafiságosan eligazítani.

Érdekes, hogy a kalocsai érsektartományi zsinat ezt a bíróságot nem a maga nevével nevezte ki (judices quaterlarum), hanem egészen mást (judices synodales) jelentő néven sorolja fel. A következő fejtegetések rendben majd meg lesz írva, hogy a judices synodales kifejezés alatt kiket kell érteni s mi az ő dolguk.

10. **Óstáriusok** is szoktak kineveztetni, akik arra ügyelnek, hogy a zsinati gyűlekezethez oda nem tartozók be ne jussanak és hogy az ülések tartama alatt fecséssel stb. senki a csendet és rendet ne zavarhassa. Aki intések ellenére a csendet vagy rendet mégis zavarja, azt kötelesek a zsinati bíróságnak fejlelteni. Szavazáskor ők járják végig a sorokat és ők gyűjtik össze a szavazólappokat, s a szükséges nyomtatványokat, formulákat is ők osztják szét, illetőleg ők kézbesítik a zsinatra egybegyűlt papoknak.

Nem épen elétkelő, de szükséges hivatal s a kezdők ambícióját kielégítheti ez is.

A megyei zsinat idején, de a tanácskozó és ünnepélyes ülésektől külön választva u. n. **Scrutiniumot** is kell tartani. Ez abból áll, hogy a püspök gyóónán kívül, de négy szem közt az egyesektől számon kéri a papi működésüket, plébániák állapotát, szóvala gondjaikra bizott dolgok mibenl tel. Ez a számonkérés úgy történik, hogy bizonyos előre megállapított kérdésekre felelni kell, megpedig oly szigorú lelkiismeretességgel, mint hogyha előre letett eskü mellett történnék a feleletadás. Mivel vannak dolgok, amik sem az esperesi sem a püspöki látogatások alkalmával keilőleg meg nem vizsgálhatók, eh-nelfogva a zsinati **Scrutinium** nak épen az a rendeltetése, hogy ezekre világosságot derítsen.

Mivel továbbá fizikai lehetetlenség az, hogy minden egyes papot maga a püspök kérdezzen ki, emélfogva az a szokas, hogy a rendelkezésre álló idő mértéke s a jelenlévők száma szerint a papságot turnusokra osztják s egy-egy csoport kikérdezésre a püspök megfelelő számú **Scrutator**ot nevez ki. Ezek a kiváltott feleleteket röviden feljegyzik s a püspöknek kézbesítik, aki ezekből a jegyzetektől tájékozást merül arra nézve, hogy legközelebbi kánoni látogatás alkalmával mire terjessze ki a figyelmét stb.

(Folyt köv)

A szerkesztő üzenete.

B. Gyular. Nagyon szívesen teljesítnék kérését, de a szerkesztőségnek nincs joga a lapot a megszabott előzetesnél kisebb összegért küldeni.

Sz. 7582—1905. bitó.

Ő Felsege a Király nevében.

A gyulafehérvári kir. Törvényszék, mint büntető bíróság, dr. Atzél Béla kir. trki bíró elnöke alatt Balló Lázár kir. trki bíró, Lázár Emil kir. trki albiró, valamint Kocsis Miklós kir. trki aljegyző, mint jegyzőkönyvvezető részvétele mellett a vádtanácsnak 1905. évi 1214. sz. alatt kelt vádhatározatában Kolumbán Samu ellen sajtó útján elkövetett rágal-mazás vétsége miatt foglalt vad fölöit a kir. Törvényszéknek 1905. évi 7120. szám alatt kelt végzése folytán Dr. Felszeghy Lajos, mint magánvádoló képviselőjének — magán-

vádlnak és vádolttnak jelenlétében, 1905. évi december hó 30. napján megtartott nyilvános főtárgyalás napján a vad és védelem meghallgatása után következőleg

ítelt:

Kolumbán Samu, ki 1861. évi december hó 1-én Olaszteike községben született, nős, egy gyermeke van, állami tanító képezdei tanár, ev. ref., kevés vagyona van, irni-olvasni tud, nem katona, budapesti lakos bűnösnek mondatik ki, a btkv. 261. §-ba ütköző s annak 2. t. szerint minősülő nyomtatvány útján elkövetett becsületsértés vétségében, melyet azáltal követett el, hogy Sebestyén Antalné-ról a Gyulafehérvárt 1904. évi július hó 31-én megjelent „Közművelődés” című hetilapnak 31-ik számában „Babonás hiedelmek a székelyeknél és dévai csángóknl” cím alatt megjelent cikkben a következő meggyalázó kifejezéseket és cselekményeket írta: „Sebestyén Antalné, aki boszorkány, elvitte a Szögédi Jánosné tehene tejét, — Sebestyén Antalné, aki még nem is vén s mégis boszorkány, Virágvasárnap Piskibe ment gyónni, mikor a pap odaakart adni neki a szent ostyát, kiesett a kezéből; azért történt ez, mert a szent ostyát érzi, hogy boszorkány akarja megenni, azért nem akar az ilyen asszonyba belemenni. Ez az asszony azt szokta csinálni, hogy levele-keze fizika mesztelenre s így kora reggel megferedik a fűre hullott harmatban. Erre az nap este, a kire haragszik, ismét tehene egy csep tejet sem ad” — s azért a btkv. 261. §. 2. t. alapján a btkv. 923. §. alkalmazásával behajthatatlanság esetén 2 napi fogházzal helyettesítendő és az 1892. évi XXVII. t. c. 3. §-ában meghatározott előkora fordítandó, 15 nap alatt s végrehajtás terhe mellett a gyulafehérvári kir. ügyészséghez fizetendő 10 (tíz) korona pénzbüntetésre mint fő — és behajthatatlanság esetén egy (1) napi fogházzal helyettesítendő 5 (öt) korona pénzbüntetéssel, mint ugyanazon előkora fordítandó s ugyanannyi idő alatt s ugyanoda befizetendő mellékbüntetésre ítélték.

Köteles vádolt az eddig felmerült és azutáni felmerülő büntügyi költségeket az államkincstárnak megtéríteni.

Köteles vádolt Sebestyén Antalné szül. Sebestyén Anna sértett magánvádlnak költségei fejében 50 koronát 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Végül köteles vádolt ezen ítélet indokaival együtt jogerőre emelkedése után a „Déva és Vidéke” című hetilapban közzétenni.

Indokok:

A megtartott főtárgyaláson vádolt beis-merte, hogy a Gyulafehérvárt 1904. évi július hó 31-én megjelent „Közművelődés” című lapnak 31-ik számában — „Babonás hiedelmek a székelyeknél és dévai csángóknl” — cím alatt megjelent cikk az ő munkája, ennek ő a szerzője, de azzal védekezett, hogy ő ezt az „Etnográfiai Közönyben” írta s nincs tudomása arról, hogy hogyan került a „Közművelődésbe”, ő engedélyt ennek közzétételére nem adott. — Sebestyén Antalné nem ismerte, nem tudta, hogy élő személy, mert akkor nem írta volna meg a babonás hiedelmeket személyéről, neki mikor a dévai csángók közt munkájához adatokat gyűjtött, — ismeretlen egyének mondatták be Sebestyén Antalné és Szögédi Jánosné neveit, ő ezen egyéneket munkájának közzétételével nem akarta rágalmazni és köz-megvetésnek kitenni.

Mint hogy azonban vádolt akkor, midőn a dévai csángók között munkájához szükséges adatokat gyűjtötte, mint néprajzírónak nagyobb figyelemmel és alaposággal kellett volna a szerepeltető egyének neveit megválasztani — s különösen — miután a dévai csángók közt élő egyén, ki — Sebestyén Antalnéval hasonló nevű — többet egy sincs, mindenesetre erről nagyobb ügyelettel és figyelemmel kellett volna eljárni s egyáltalában jelenleg élő személyeket nem kellett volna szerepeltetnie. — Mivel pedig vádoltat e tekintetben gondatlanság terheli s mint Szögédi Jánosné tanu-vallomásával igazolva van, hogy a dévai csángók közt csak egy Sebestyén Antalné van nem fogadható el vádolt azon védekezése,

hogy ő megkérdezte az adatok gyűjtése alkalmával, hogy a szereplő egyén jelenleg él-e, mert ha ezt megtette volna, mindenesetre keilő felvilágosítással szolgált volna, s mert Sebestyén Antalné, mint élő személy szerepeltette cikkében s a róla írt közlemények olyanok, melyek őt meggyalázásnak teszik ki, mert a falujában és a környéken úgy ő, mint családja megszegényítenésnek és csulságnak van kitéve — s minthogy a meggyalázó kifejezéseket nyomtatvány útján futta közzé, melyért mint szerző felelős lévén s mert ezen cselekménye a btkv. 261. §. 2. t. ütköző becsületsértés vétségének tényálladékát képezi, — ezeknél fogva vádoltat ezen büncselekményben bűnösnek kellett kimondani.

A büntetés mértékének kiszabásánál enyhítő körülményül vétettet vádolt mellett az, hogy néprajzi tanulmányát egy szaklapnak írta s nem a Gyulafehérvárt megjelenő „Közművelődésnek”, s hogy nem az ő engedelmével került ezen vidékre a „Közművelődés”-be, továbbá büntetlen előélete, kár nincsenekkel szemben súlyosbító körülmény nem forog fenn, így tekintettel az enyhítő körülmény túlnyomó voltaira és nyomatékosására a btkv. 92. §-nak alkalmazásával az ítélet rendelkezése részben értelmében az elkövetett büncselekménnyel arányban álló büntetéssel sújtani kellett.

Elmarasztalandó volt a büntügyi költségek hordozásában.

Kötelezendő volt vádolt költség fejében magánvádlnak 50 korona megtérítésére, mely költséget a kir. Törvényszék felmerültnek és megállapítandónak talált figyelembe véve a bűnvádi eljárás megindításával és folytatásával járó kiadásokat.

Az ítéletnek indokaival együtt való közzététele miután sértett kívánta a Btkv. 277. §. alapján elrendelendő volt és pedig a „Déva és Vidéke” című hetilapban azért, mert ebbe kérte sértett és ennek területén lett elkövetve a büncselekmény alapjául szolgáló tény.

Gyulafehérvárt, a kir. Törvényszék, mint büntető bíróságnak, 1905. évi december hó 30-ik napján tartott nyilvános üléséből.

Dr. Atzél Béla
ft. elnök.

Kocsis Miklós
ft. jegyző.

Sz. 1125—1906. II.

Ő Felsege a Király nevében!

A kolozsvári kir. ítélőtábla mint felebbviteli büntető bíróság Gál Jenő kir. ít. táblai t. elnök, mint elnök, Pap Farkas, Ince Gerő, Sáni László, dr. Fekete Gyula kir. ít. táblai bírák, valamint dr. Tóth György kir. albiró, kir. ít. táblai jegyző, mint jkvezető részvétele mellett sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt vádolt Kolumbán Samu elleni büntügyben a gyulafehérvári kir. tszéknek, mint büntető bíróságnak az 1905. dec. 30-án megtartott nyilvános főtárgyalás alapján 7582—905 bi. sz. a. hozott ítélete ellen a Kolumbán Samu vádolt által bejelentett felebbvezés folytán Sebestyén Antalné szül. Sebestyén Anna sértettnek mint fő magánvádlnak és dr. Porufiu Győző ügyvédnek mint közvédőnek jelenlétében Kolozsvárt 1906. április 25-én megtartott nyilvános felebbviteli főtárgyalás alapján a vad és védelem meghallgatása után hozta a következő

ítéletet:

A királyi törvényszék ítélete azzal a változtatással hagyatik helyben, hogy nem vádolt köteleztetik arra, hogy az ítéletet indokaival együtt a „Déva és Vidéke” című lapba közzé tegye, hanem az 1848: XVIII. t. c. 35. §-a értelmében a Gyulafehérvárt megjelenő „Közművelődés” című lap kiadója az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat köteles, hogy az ítéletet a jogerőre emelkedés után megjelenő lapja első számába közzétegye.

Köteleztetik vádolt sértettnek a felebbviteli főtárgyaláson felmerült költségében 12 koronát 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok.

A királyi ítélőtábla az elsőbíróóság ítéletében foglalt ténymegállapítást helyesnek találván, azt elfogadta s ennek alapján a kir. törvényszék ítéletét a rendelkező részben írt változtatással felhozott indokából helyben hagyandónak találta.

Az ítélet közzétételére való kötelezés tekintetében a kir. tszék ítélete a rendelkező részben felhívott törvény §. 3-ik bekezdésében foglalt rendelkezésre és 1848. évi XVIII. t. c. 35. §-ának intézkedésére tekintettel volt megváltoztatandó.

A felelbbíteli főtárgyalással felmerült és főmagánvádló által felszámított költségek viselésére a Bp. 479. §. 480. §. alapján volt kötelezendő.

Kolozsvár, 1906. április 25.

(P. H.) *Fekete Gábor* sk.

elnök.

Dr. Fekete Gyula sk.

előadó.

Sz. 10051—1906. B.

Hivatalos másolat.

Ő Felsége a király nevében a m. kir. Curia rágalmozás vétsége miatt vádolt Kolombán Samu ellen a gyulafehérvári kir. törvényszék előtt folyamatba tett s ugyanott 1905. évi december hó 30-ikán 7582. szám alatt, a kolozsvári kir. ítélőtábla által pedig vádolt felelbbezésére 1906. évi ápril 25-ikén 1125. szám alatt kelt ítélettel elintéztett bűnvádi pert vádolt semmisségi panasza folytán 1906. évi november hó 14-ik napján tartott nyilvános tárgyalás alapján, a koronaigész meghallgatása után vizsgálat alá vevén, következő

végzést hozott:

A semmisségi panasz elutasítottik.

Indokok:

Vádolttnak a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján használt semmisségi panasza alaptalannak találtatván a Bp. 437. §. negyedik bekezdése értelmében elutasítandó volt, mert a vád tárgyául szolgáló kitételek a magánvádlóra vonatkoznak, kétségen kívül meggyalázók s azokat vádolt mint kutatásának eredményét szándékosan is közölte, minthogy pedig a sértési szándék a becsületsértés tényálladéknak ismérvei közé nem tartozik; a megállapított tényben a becsületsértés minden ismérve benn foglaltatik; a kir. ítélőtábla tehát abban a kérdésben, hogy a vád tárgyául szolgáló tett megállapítja e valamely büntetendő cselekmény tényálladéka a Btk. megfelelő rendelkezéseit nem alkalmazta tévesen; de nem forog fenn az elévülésből származtatott s a Bp. 385. §. 1. c) pontja alá vonható semmisségi ok sem, mert a megállapítás szerint a panasz alapjául szolgáló közlemény a „Közművelődés” hetilapnak 1904. évi július 31-ik számában jelent meg, ez időponttól pedig a feljelentés beadásáig az elévülési idő el nem

telt. Hivatalból figyelembe veendő semmisségi ok nem észleltetett.

Kelt Budapesten, 1906. évi november hó 14-ik napján.

Bernáth Géza s. k.

Garam Jenő s. k.

előadó.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek és az olajlakknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elveszteni fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen befűd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tisztá fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fűdi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója

== FŐRAKTAR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Szakvélemények az Esterházy cognacról:

A magy. kir. műegyetem borászati laboratoriuma által hivatalosan megejtett és általunk tudomásul vett vizsgálatok alapján az

Esterházy cognacot

belegelünkkel alkalmaztuk és azt sikeresen használva mint kitűnő minőségű és a francia Cognacokkal vetekedőt, a legjobban ajánljhatjuk.

Dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár. Dr. Stiller Bertalan egyetemi tanár. Dr. Réczey Imre egyetemi tanár. Dr. Pertik Ottó, egyetemi tanár. Dr. Kéty Karoly egyetemi tanár. Dr. Angyan Beia egyetemi tanár. Dr. Poór Imre kir. tanácsos, egyetemi tanár. Dr. Barón Jónás egyetemi tanár.

Az Esterházy cognac

minden előkelő fűszer- és csemege-kereskedésben kapható.

Hirdetések

jutányos árban

felvétetnek

e lap kiadóhivatalában.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek,
avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól és gyorsan eszközzi

PAPP GYÖRGY könyvkötészet

G y u l a f e h é r v á r t.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is be-
küldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.